

Közösen talán többre mennénk!

A WWF magyarországi képviselője számos kérdéssel (új erdőtervény tervezete; erdőfelügyelet és erdészeti ágazat helye; erdész-közigazdász lobby stb.) szólította meg az erdészeti ágazatot. E kérdések közül az erdőtelepítési programmal kívánok foglalkozni, és a szak-sajtóban megjelent válaszokon kívül az alábbiakat tartom szükségesnek megjegyezni:

1. A dolgok erdőrézlet szintjén dőlnek el – mondják az erdészek. Ez igaz az erdőtelepítési programra is. A közönség (társadalom) elvárásai alapján a tulajdonlás korlátozása létünk egyes területein már érvényesül. Ha valaki a dcb-receai nagytemplom elé 12 emeletes bérházat tervezetne, valószínűleg nem kapna rá építési engedélyt. Véleményem szerint ne lehessen akárhová, akármilyen erdőt telepíteni.

Ha az erdőt legalább olyan fontos „épitmény”-ként tiszteljük, mint egy házat, akkor minden erdőtelepítésben gondolkodó ember (még az is, aki nem tart állami támogatásra igényt) erdőtelepítési tervet legyen köteles készíteni, készíttetni, amelyet az erre kijelölt hatóság (pl. erdőfelügyelőség) hagyjon jóvá.

2. Az országos jelentőségű védett természeti területeken a 8/1982. (III. 15.) MT. rendelet 20. §-a szerint a nemzeti park és természetvédelmi igazgatóságok, mint szakhatóság vesznek részt az erdőtelepítési tervek elbírálásában. Védett területeken tehát az erdőtelepítéseknek a természetvédelmi elvárásoknak megfelelően kellene történniük.

3. Védett természeti területeken kívül is vannak olyan területek, amelyeknek természeti értéke jelentős és ezeket erdőszítani kívánják (kiszáradó holtágak, ősgyepek, nedves laposok stb.) Az élőlények és -helyek sokféleségének megőrzésére szükséges ezek jelen művelési ághán való megtartása. A területi természetvédelmi hatóságok bevonása az erdőtelepítési pályázatok elbírálásába reményt keltenek ezek megővására.

4. Nem védett területen a természetvédelmi elvárások érvényesítését segítené egy Természetvédelmi Alap, amely a részleges támogatást kipótolva vagy egyedüli támogatóként finanszírozná az őshonos fajfajú és kívánt szer-

kezetű állományok telepítését. (Pl. a szabócsveresmári víztározót, holtágakat, nedves laposokat ölelő szántók, legelők fásítását.)

5. Az erdőszítésre váró közel 700 ezer hektárnyi terület csaknem fele gazdaságossági küszöb alatti 6-7. osztályú szántó. Ezeket a területeket évtizedeken át – ha kellett, ha nem – évente szántóutak, vegyszereztek vagy más módon zavar-ták, bolygatták. Megítélésem szerint ehhez képest az erdőszítés a maga minimum 15-20 éves vágásfordulójával még mindig a kisebbik rossz(?) a szántók további műveléséhez képest.

6. Az Alföldön a védett és védelemre érdemes területek zöme a folyószabályozás és a vízrendezés következtében szétszórta és kis területeknél fogva sziget-szerűen helyezkedik el. A sziget-szerű területeken a genetikai sokféleség hosszú távon aligha tartható fent. A tartós fennmaradás általános szüksége: az ökológiailag értékes területek közti kapcsolat megteremtése (zöldfolyosók elve). Az esetek zömében a mai technikai-pénzügyi-szellemi feltételek mellett erről csak tervezetni lehet (pl. Mohostó, Baktai-erdő, Báltava, Nyíresztó stb.). A felszíni vizek menté értékes területek azonban a víz által már összekötötték. itt az árterek – a termőhelyi és gazdasági adottságok által meghatáro-

zott – erdőszíthetősége szabja meg a zöldfolyosók szélességét (pl. Tisza, Túr, Szamos, Szipa-Csaronda, Lónyaiszatorna árterén).

7. A természetvédelmi elvárások szerint a telepítés őshonos fajfajok kommersz szaporítóanyagával lenne ideális. (A helyi (öko)típus iránti igényt már nem is említém.) Térségünkben meg-esik, hogy a fehéryár (szürkenyár) kommersz szaporítóanyag hiánycikk. A feketeenyár-csemetéről még kedvezőle-nebb a kép, bár a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság a helyzet javításá-ra lépéseket tett! Ezekon kívül lennének még kívánatos fajfajok: magyar kóris, zselnice, hamvas éger, szörös nyír, babérfűz, szilek stb. E csemeték hiányán belátható időn belül a WWF és a teljes körű támogatást elnyerő pályázó sem tud segíteni.

8. A tárcaközi egyeztetéskor az erdő-telepítési programtervezettel a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Miniszterium illetékes államtitkára 1991-ben egyetértett. Ha a sajtóban felmerült elmarasztalások az egyeztetéskor hangot kaptak volna, akkor most nem tejszínhabucukrozó (E. L. 1992. 204. old.) fokon, hanem erdőszítlek szintjén vitathamánk meg közös dolgainkat...

Gecsi Zoltán

Zárjuk le az erdővitát

írja Haraszthy László, a Természetvédelmi Világalap (WWF) magyarországi képviselője a Népszabadság 1992. november 18-i számában. A nagyjából lapunk július-augusztusi számában ismertett Alföldfásítási Konferencián kezdődött szakmai vitával kapcsolatos írásból a következőket idézzük:

„A napilapokból is ismert, erdőkkkel, illetve elsősorban az új erdők telepítésével kapcsolatos újkeltű vitát egy általam tartott sajtótájékoztatón elhangzottak váltották ki.

Azóta mind az erdészek, mind az ökológusok felsorakoztatták érveiket, illetve ellenérveiket... Sikerült vitát provokálni, most azonban tovább kell lépni. Ezért most azt javasoljuk, hogy a vitát – legalábbis ebben a formában – zárjuk le. Mindkét szakterület képviselői üljenek tárgyalóasztalhoz és keressék meg az optimális közös megoldást – lehetőleg a fentiek szellemében.”

Haraszthy László ezen nyilatkozatával egyetértünk és a vitát a lovagiasság szabályai szerint lezártuk tekintjük. A felkínált együttműködéshez szívből sok sikert kívánunk.

STAUFFENBERG, F. L.

Gazdaságorientált tevékenység Európa erdeinek jövője érdekében

Franz Ludwig Stauffenberg gróf 250 ha erdő birtokosa, az erdészeti érdekek elkötelezett képviselője különböző magas szintű vezető testületekben. Az Európa Parlamentnek is tagja, ott jogásként a jogügyi bizottság elnöke és az a Német Erdőbirtokosok Szövetsége Munkaközösségének is.

(*Österreichische Forstzeitung, Bécs, 1992. évi 8. szám.*)

A jelenlegi hatalmas átalakulás Európában hagyományos erdőgazdaságaink keretfeltételeit tartamosan befolyásolni és változtatni fogja. Milyen irányban fognak ezek a változások történni, még nem világos.

Mivel az erdőgazdálkodás szorosan kötődik Európa mindenkor regionális gazdaságfejlesztéséhez, az erdőgazdálkodási feltételek nem egyformán fognak módosulni. Ezek azonban a határfák eltűnése, a fái ledőlése és a keleti blokk széthullása után megkezdik a nagy területű fapiacnak, termékünk export- és importüzleteinek újracsoportosítását.

A piaczgazdaságnak nincs alternatívája

A szocialista-kommunista tervgazdaság hajótörése után a piaczgazdasági rend förlénye még nem mindenhol valóban elismert és még egyáltalán nem érezhető mindenki számára. A válsághelyzet minden politikai mérhetetlenségével együtt még nincs leküzdve. Az út azonban kijelölt és visszatérés a kollektívizmusba már elképzelhetetlen.

Kelet-Európában a piaczgazdasági erők és az elkezdődő termelésemelkedés kibontakozásával a sokoldalú faanyagszükséglet új, előre nem sejtett értékesítési lehetőségekre talál.

A szabad fapiac – áldás

Ma a kételkedők előtt is világosá lett, hogy az 1957-es, jövőbe mutató döntés: az erdőgazdálkodást az EKG-szerződés útján egy piacrendbe nem erőszakolni – mint a mezőgazdaságot – helyes és áldásos volt. Ha akkor az ép-

pen kivívtott liberalizált fapiacot kényeszerubbonyba dugták volna, abban az esetben ma még sokkal nagyobb probléma előtt állnánk, az állami piacszabályozó függőségéből kellene magunkat kiszabadítani.

Ma arról van szó, hogy a brüsszeliiek – ahogy más népi jötevők – csábításainak ellenálljunk. Ezek először az EK illetékességét, azután a piacrendhez hasonló eszközöket akarják bevezetni úgy, ahogy azok az úgynevezett „közösségi erdőgazdálkodási stratégiák”-ba vannak beépítve.

A fapiacok szabadságát azonban – tekintettel a remélhetőleg hamarosan tökéletes európai belső piacra és különös tekintettel az „Európai Gazdasági Térségre, amelyet mi éppen most egyeztetünk – nemcsak az EK-en belül, hanem a külső határok mentén is egyaránt meg kell védenünk. Az Európa-vár külső határaitval nem alkalmazkodik a politikai térségekhez. Az eszmék cseréje, az erdőgazdaságok áruinak és szolgáltatásainak szabad forgalma Norvégiától Portugáliáig és Ausztriáig eddig már gyakorolt valóság. Ez tovább fog szélesedni és elmélyülni.

Nem akarom elhallgatni az EK-bizottság két pozitív feltételezését:

– először azt az elismert agrárpolitikai célszerűséget, hogy az eddig mezőgazdaságilag hasznosított területeket erdészeti termelésbe kell átvezetni és ahhoz elegendő áthidaló prémiumot nyújtani,

– másrészt bizonyára helyes mező- és erdőgazdaságilag integrált struktúrajavító támogatási programokat összeállítani.

Ezek a támogatási programok azonban értelmesebben csak nemzeti és regionális hatáskörben valósíthatók meg. Mivel a területfedő erdőgazdálkodás lényegének megfelelően decentralizált, rá a tá-

mogatási elv egészen különös módon vonatkozik.

Az EK-nak az erdészeti szektoromál általában koordinálható hatásköre van a fontos részterületek számára, különösen az erdőgazdálkodási keretfeltételek megjavítása céljából, a közlekedéspolitikára, az adópolitikára, a szociálpolitikára és a gazdaságpolitikára eszközeivel.

Nem utolsósorban az immisziók keltette erdei károk leküzdésével kapcsolatban van sürgősen szükség az EK-en belül és az EK-en kívül is igen esedékes döntések koordinálására.

Az Európai Közösség Politikai Uniója fázisainak előrehaladásával és az EFTA*-államok – közöttük Ausztria – várt belépésével azonban egészen időszerű már, hogy az Európai Gazdasági Térségre vonatkozóan az erdőbirtokosok és az erdőgazdálkodás szakmai szervezetei fokozták európai szintű erőfeszítéseiket, aktívan befolyásolják és formálják az európai erdészeti politikát. Nekem időszerűnek tűnik, hogy az Erdőbirtokosok Szövetségeinek Központi Bizottsága (C.C.P.F.) a jövőben szorosabban működjenek együtt az Európai Közösséggel és az Európai Mezőgazdasági Szövetséggel (CEA), lehetőleg közös irodában, Brüsszelben. Jó munkát fejtett ki már eddig is a CEA Erdészeti Bizottsága és az „Erdészeti Üzemgazdaság” munkacsoportja, amelyben össz-Európa erdőbirtokos szervezetei képviselve vannak.

Életképes magánerdőket kell létrehozni

Mivel eredményes erdészeti politika csak erdőgazdálkodási politika lehet, az erdészeti politika sarok- és kapaszkodópontja az erdőtulajdon működése. Irreális és alapvetően elhibázott az elképzelés, mely szerint erdészeti politika, természetvédelem és környezetpolitika az erdőtulajdonosok nélkül, sőt velük szemben eredményesen folytatható. Az

* European Free Trade Association = Európai Szabadkereskedelmi Társulás

erdőtulajdonosok munkája és pénz nélkül ma már semmi sem lenne abból, amit a magukat természetvédőknek ki-nevezőknek a tulajdonosokkal szemben meg kellene védeniük.

Mi a német szövetségi kormányt, az új szövetségi országok kormányait és a Vagyonügynökségi Intézetet felszólítottuk, hogy a jogtalanul elvett erdőket gyorsan és hiánytalanul reprivatizálják és rekommunalizálják. Ez történelmileg egyszeri lehetőség arra, hogy újra életképes magán és kommunális erdőgazdaságokat, paraszti erdőtulajdoni hozunk létre Németország keleti részében.

A régi meggyőződéseket le kell győzni

Európai összehasonlításban Németországnak már különben is magas állami erdőhányada van. A berlini vagyonügynökségnek azt a politikai megbízást kell teljesítenie, hogy következetesen reprivatizálás révén a korábbi Német Demokratikus Köztársaság kifáradt állami gazdaságát újjal cserélje fel és a feltételeket megteremtse ahhoz, hogy Németország keleti részében a struktúrákrízist legyőzzék. Ez érvényes az erdőgazdálkodás számára is.

Nagy a kísértés éppen az erdővel kivéteelt tenni. Ebben a tekintetben az új német szövetségi tartományokban – de nemcsak ott – az állam mindenhatóságában való hit, valamint érzelmi gyanakvás a magán és a kommunális erdőgazdálkodással szemben erősen elterjedt. Sokan ragaszkodnak még az állam, mint „családifő” eszményképéhez, akitől kivétel nélkül mindent elvárnak. A hatalommegosztás elvét, ami az állam és a gazdaság között is érvényes, a párt-

irányítású államhatalom egységességének hosszú ideje után már nem éri meg.

Annak a belátását, hogy az állam visszavonulása a gazdasági körfolyamatból kényszerítően szükséges, az erdőgazdálkodás sajátosságára hivatkozva csak nagyon korlátozott mértékben engedik érvényesülni.

Az erdőket vissza kell adni

A jogtalanul elsajátított erdő visszadása jogállami és erkölcsi parancs. Jogállamban a magántulajdon tekintélyes a bizalom alapjaitoz tartozik. A teljes reprivatizáció és rekommunalizálás előfeltétele annak, hogy teljesítőképes és versenyképes erdőgazdálkodás legyen újjaépíthető. Az erdő visszahozása a magántulajdonba – és ez érvényes az egykori keleti blokk valamennyi reformországára – megfelel a rendszertörvényes elveknek és fontos struktúrpolitikai hozzájárulás a kultúrtájak életrekeléséhez.

A mező- és erdőgazdaság kapcsolata a paraszti üzemekben Európa-szerte régi hagyomány és része ez a kultúrpolitikai örökségnek. A paraszti fő- és melléküzemek alaptörvényének folemelése az erdőterületekkel fokozza a vidéki térségek teljesítőképességét és segíti mérsékelni az elvándorlási folyamatot a sűrűn lakott központokba.

A magán elúzi az államit

Ausztria szép és erdőben gazdag országa bizonyítja, hogy az ésszerűre-

vonatkozóan 80%-os, magas magán-erőhányad mellett teljesülnék az összes gazdálkodáson kívüli erdőfunkciók – mérghozó kiváló módon. Az erdőtulajdon széles szóródása itt struktúra- és társadalompolitikailag felbecsülhetetlen érték. Az állami erdőbirtok ezeket az értékeket nem pótolhatja.

Hasonlóképpen megbecsüléssel és csodálattal szemléljük az Osztrák Államerdőzetnek (ÖBF) magángazdálkodás jellegű és eredményes vállalatvezetését. Ez mutatja, hogy – a törvényes elvárásoknak megfelelően – a világosan nyereségorientált célkitűzés valamennyi birtoklási formájú erdőgazdaságban a döntő.

Ausztria mint példakép

A verseny megélénkülésére tekintettel egyedül az ilyesféle erdőgazdálkodás-politikai orientáció tűnik Európában jövőt ígérőnek. Az állami erdő-gondnokságok monopolisztikus struktúrái, amelyeket ugyanakkor hatóságokként az általános közigazgatásba is bevonnak, egyre problematikusabbaknak tűnnek. Általában megmutatkozik, hogy az állami hatóságok a nem hatósági feladatoknak csak gazdaságtalanul képesek eleget tenni. Nincs elfogadható alapja annak, amiért az erdőgazdálkodásban ennek másként kellene lennie.

Ösztönzés a struktúra rendezésére

Mielőtt azonban ezen megállapítást újra tévesen értelmeznénk: nem szabad az államhatósági formákkal kapcsolatos elvi kritikát az állami erdőtulajdon általános kérdésfeltevéseket félreérteni. Még kevésbé kritika ez az irányító képviselőket vagy egyáltalán a gyakorlati felelősökkel kapcsolatban.

Ez inkább valamilyen szükséges és alkotóan bíráló elmélkedés, aminek azonban szépítgetés nélkül kell történnie. Végül is az állami erdőgazdaságok krónikusan veszteséges üzemi eredményei jellemzik az egész erdőgazdálkodást. Az erdőbirtokfajták egy csónakban úlnak. Az újragyúsítás Németországban többre készlet bennünket, mint a keletnémet struktúrárendezésre.

A tölgygazdálkodás a szomszédos Lajta-hegységben is fejlett. A felújításban a természettest részesítik előnyben. Jelentősebb makktermés esetében még azon őszön gondoskodnak az aljnóvet eltávolításáról és a felső koronaszintben is néhány hézag nyitására, hogy a csemete mielőbb kellő fényhez jusson. További fejlődését ellenőrző kis kerítésekkel figyelik és ehhez mérten szabályozzák a vadállományt, amíg az szája alól ki nem nő. Közben az erősen elterjedt mogyorót szorgosan visszavágják, mert tízszer olyan gyorsan nő, mint a tölgy az első éveken.

Mesterséges felújítás és telepítés alkalmával, a terület gondos megválasztása után, a visszamaradt tuskókat földszintben visszavágják, a vágáshulladékokat felaprítják (mulcsirozzák). A vetést az ültetéssel szemben előnyben részesítik. A sortáv az aprító gép szélességétől függ, vetés/ültetés a sorban 20-50 cm. Az első 10 évben ápolás, sarjak visszavágása, de úgyelve arra, hogy ezek később segítő fákka lehessenek. Két méter magasságtól koronaszabályozás nagyjából 4-6 m sűrűséggel, a V-fák ágnyesése 20-30 éves korban. Az ezeket túlnövő fák rendszeres eltávolítása végig kíséri az állományt.

(IH 1992. 22. Ref.: Jérôme R.)

A deficit nem végtelen

A közös alap elhagyásra kerül, ha az állami erdő – mint például néhány német szövetségi tartományban nemzeti igazgatásba kezd sodródni. Az állami erdőben éppenséggel büszkék a veszteséges gazdasági eredményekre, mert e módon a „közserdő”-t ahogy az ideológusok ezután szívesen és hamisan az állami és a közbirtokossági erdőt nevezik – tulajdonképpen „jó” erdővé nyilvánítják, a magánerdőt adott esetben még éppen irtalmasan elviselik és azt hamis ellentétbe hozzák a közjellel.

Ez a torzkép a valósággal nem egyeztethető össze, azonban a környezetvédelem kérdésében igen érzékennyé tett, de félreinformált nyilvánosság és közvélemény által mohón elfogadásra került.

Az erdőtulajdonosok és az erdészek többsége a hitet az erdőgazdálkodás ökonomiai életbenmaradási képességében csak ellenére sem veszítette el. Hagymányos tudat, hogy a gazdasági erdők az ökonomiát és az ökológiát éppenséggel példamutató módon összekapcsolják egymással. Gazdálkodás a természettel – és nem ellene – az erdészek és erdőművelők sok generációjának magától értetődő tartozéka.

Az erdőgazdálkodás nem tart a végénél

Általánosan elterjedt, hogy a nyilvános megnyilatkozásokban legújabbban az erdőgazdálkodás állítólagos végét harangozzák. Kijelentik, hogy az erdőgazdálkodás a racionalizálási lehetőség végén jár és az államnak kell valamilyen módon a veszteség kiegyenlítéséről gondoskodnia.

Gyorsan felmérli, hogy az adózótól az erdő ügynevezett „infrastrukturális” szolgáltatásainak megváltását kell elvárni. Ez az út nem járható és zsákutcába vezet minden esetben akkor, ha ezen cím alatt területül függő átalánykifizetéseket vagy agrárszociális fájdalomcsillapítókat szándékoznak eldugni.

Döntő pontozó érzékünk ezzel. Mit akarunk? Mi célszerű? Mi képviselhető tárgyilagosan tartósan? Válaszom így hangzik: az erdőgazdálkodás nem járja a végét! A Földnek nincs olyan nyersanyaga, amelynek oly nagy lenne a jó-

vój, mint a természetesen felújuló fának. Ez a perspektíva nyilván közép- és hosszú távú, de annál biztosabb, minél nagyobb mértékben fogynak a fel nem újítható, konkuráló nyersanyagok.

Ki kell használni a lehetőségeket

Az erdőgazdálkodásnak – mint ökonomiai és ökológiai előfeltételekkel és hatásokkal összekötött semmilyen más gazdasági ágának – a lehetőségeket ki kell használni. Ezek messzemenően nincsenek kimerítve. Az erdőgazdálkodás is az új piacfeltételekhez való alkalmazkodás kényszerre alá vetett, természetesen a tartamos használat keretén belül. Ez magától értetődően vállalkozói magatartást kíván meg, tekintettel az átmenetileg stagnáló piacra. A gazdaságorientált tevékenység mindig kétféleképpen kíván meg:

– A termelési hozam oldalán a kínált javak alkalmazkodását a váltakozó kívánásokhoz. Ebben a tekintetben az erdőgazdálkodásban a játékosok bizonyára korlátozottak. Az erdőgazdálkodásnak tehát rugalmas és vevőbarát értékesítési tervet kell kifejlesztenie, értékesítési palettáját szélesíteni és újakat feltárni.

– Az input oldalon – az elmaradó piacok idején is, és éppen akkor – a kifizetődő termelés útjait kell keresni. Racionalizálás az üzemben és az igazgatásban magától értetődik.

Nem gyámkodni

Az államnak minden területen a célszerű keretfeltételeket kell meghatározni és az erdőgazdálkodás teljesítőképeségét támogatni. Ez az ő feladata és nem a gyámkodás, nem a pórázon tartás.

Melyik gazdasági ág szolgáltat oly sokat és oly sokfelét a természet és a táj érdekében, mint az erdőgazdálkodás? Ez nem beszél a természet védelméről, mint a magakinevezte, szervezett és gyakran cladminisztrált gyógyprédiká-

torok. Nem, ez napról napra gyakorolja szerte az országban. Büszkeséggel állapíthatjuk meg: az európai erdőgazdálkodás, amelyet 10 milliónál több erdőtulajdonos folytat, általában a természetvédelem értelmében, saját felelősséggel, generációkra átnyúlóan tevékenyedik.

Hadd utaljak a legújabb németországi erdőleltárra. Ez megmutatta, hogy általában az összes birtokfajta erdő majdnem hasonló biológiai, ökológiai és erdőgazdálkodási megjelenési képet mutat. Tartamos, természetes gazdálkodás az európai erdőgazdálkodási hagyomány lényeges ismeretleje. Ezért minden országos politika számára tanácsos a saját felelősségű területápolás ezen értékes kincsét szélesesen szétszórt erdőtulajdon révén fenntartani és biztosítani. A politikának fel kellene ismernie, milyen káros az erdőtulajdonosok, az erdőművelők és az erdészek kezdeményezéseit figyelmen kívül hagyni. Az erdész egyszerre kell az erdő védőjeként, használójaként és fenntartójaként felismerni – ezt nem szabad megdölgőlködni kockára tenni.

Ne keressünk ürügyeket

Nem helyénvaló ezért, hogy a tulajdon szociális köztűtségének ürügyén – amit az erdőbirtokosok már régen vállalnak – az adminisztratív szorítócsavarokat állandóan húzni és az erdőgazdálkodásra az állítólagos természetvédelem bűráját borítani. Ez káros a természetvédelem ügyének és megöli az erdőgazdálkodási életet. Ha különleges esetekben és különleges területeken a természet- és a fajvédelemnek elsőbbséget kell adni a tulajdonos helyzethez kötött gazdasági célkitűzésekkel szemben, származás törvényes alapon megfelelő kártalanítást kell nyújtani.

Tehát már a törvényhozónak – és ezzel nemrég még az egyik legfelső német bíróság is foglalkozott – nem szabad nyitottan hagyni a kérdést, hogy mikor megy túl a tulajdonos szociális köztűtségének küszöbén.

A gyámkodás emlegetett klímaváltozás a német országgyűlésnek a földi légkör védelmére alakult bizottsága szerint már mérhető méreteket öltött. A sztratoszférai ózonszféra gyengülését bizonyítja többek között a trópusi tengerek vizének 0,5°C mértékű melegedése, az egyenlítői és a sarki vidék hőmérséklet-különbségének erősödő csökkenése, a közepes szélességeknél 5-10%-os növekedés, valamint az ózonszféra vastagságának az északi félgömb felett dekádönként 6-8%-nyi fogyása.

(AFZ 1992. 13. Ref.: Jérôme R.)

Így a természetvédelmi törvények kártalanítási szabályozásaihoz példaszzerűen fontos tulajdonvédelmi funkció tartozik.

A szerződéses célszerűbbek a szubvencióknál

Ennél is fontosabb azonban: ha valamely harmadik személy különleges, az erdőbirtokos által meghatározott gazdasági célon kívüli szolgáltatást igényelve lép fel, az legjobban szabad szerződéses szabályozás keretében, ellenszolgáltatás fejében elégtető ki.

A német erdőbirtokosok szövetségei örömmel üdvözlők, hogy a német szövetségi kormány ilyesfajta szabályozást akar felvenni a szövetségi természetvédelmi törvénybe. Biztosítani kell azonban, hogy az efféle szerződésnek elsőbbsége legyen az adminisztratív parancsokkal és tilalmakkal szemben. Ezen „szerződéses természetvédelem” segítségével erősödik az erdőtulajdonos feloldósága a természetvédelem hatékonyság irányában és az egészséges önérték, a saját kezdeményezés a megkívánt cél irányába sorol.

Még egyszer hangsúlyozom: ez lehetőség, hogy konkrét esetben az erdőtulajdonossal egyetértésben értelmes szabályozáshoz jussunk.

Ne hozzuk rossz hírbe az erdőt

Az erdőgazdálkodás, mint olyan, ma sok természetvédelemért lelkesedőnél

már majdnem rossz hírűvé vált, és az erdőápolás révén történő erdőfenntartás sok természetvédő előtt már nem időszerű. Gondolják, a fa kitermelése természetkárosító és elfelejtik, hogy az önmagára hagyott gazdasági erdő még nem őserdő. Ha egy ilyenféleképpen felfogott természetvédelem gazdálkodásellenes ideológiával szövetkezik, az erdő társadalompolitikai rendszergyázás tárgyává válik.

Magának az erdőgazdálkodásnak, és pedig minden birtokfajta erdőgazdálkodásának ezért a gazdálkodás diszkriminálása ellen határozatlan fel kell lépnie. Itt az ideje, hogy az erdőgazdálkodás egységesen állást foglaljon és védekezéséből kilépjen:

- Európa gazdasági erdei összehangolják az ökonómiai és ökológiai követelményeket. A termelés biztosítja az erdőfenntartást. [Az erdőfunkciók kölcsönös függősége az erdők területszerű funkcionálisát (egyoldalú működését) - a lektor] csak kivételes esetekben engedik meg.]

- A fa a legfontosabb felújuló nyersanyag és megújítható energiaforrás. Sokoldalúan alkalmazható, a fosszilis nyersanyagokat energiatakarékos biológiai termeléssel pótolja. A növekedő erdő szénlektétele és a fa tartós használata révén hozzájárul a CO₂-mérték kiegyenlítéséhez. A mérsékelt zóna erdei - ahol mi élünk - legalább olyan jelentősek az éghajlat számára, mint a trópusi esőerdők.

- Az erdőknek a gazdálkodás, a társadalom és a környezet érdekében való működőképessége a tulajdon szavatosságára van utalva. Nem tekintve különböző erdőtervényi szabályozásokat, a

fatermelés az erdőbirtokos és valamennyi erdőgazdálkodásban tevékenykedő anyagi bázisát képezi.

Így apelláltak 1991. október hóban az európai erdőbirtokosok szövetségei, egyesítve a CEA-ban 10 milliónál több erdőtulajdonos szöcsöveként 23 európai államban a parlamentek és a kormányok előtt annak érdekében, hogy Európában a teljesítőképesség gazdasági erdők fejlesztését a politika központi feladatává emeljék.

Ez a felszólítás a következő központi üzenetet tartalmazza: az erdőtulajdon működőképessége Európában csak akortartó fenn igazán, ha

- a tovább növekvő immiszióktól függő erdőkkel szemben az eddigieknél hatékonyabb intézkedéseket foganatosítanak,

- az erdőgazdálkodás jogi és gazdasági keretfeltételeit biztosítják és javítják,

- a szakszerű erdőgazdálkodás korlátozásait megszüntetik és a gazdasági erdőt hatékonyan támogatják,

- az erdő túlzott igénybevételét jelentő erdőkárok és szociális kötöttség törvényes alapon kártalanítást nyernek,

- különös szolgáltatások harmadik személyek vagy a közösség részéről szabad, szerződéses szabályozás révén egyenlítődnék ki.

Meg vagyok győződve arról, hogy Európában az olyan erdőgazdálkodási politika, amely a szélesen szétszór erdőtulajdon működőképességének fenntartására koncentrálna, a gazdasági reformfolyamatok Közép-, Kelet- és Délkelet-Európában támogatni és bátorítani fogja, és az erdőgazdálkodás túléléti képessége Európában nem utópia.

Az erdészeti politika tartamossága szükséges

Ne felejtjük el: az erdőgazdálkodás soha nem született burokban. Erdészeti divatok jönnek és mennek. A fák nem a választási periódusokban nőnek, hanem a vágásforduló ideje alatt. A fatermelés tartamossága ezért tartamosságot kíván meg az erdészeti politikában is.

Az erdőnek nincs szüksége pszichopolitikai boldogító programokra, amelyek a tárgyilagos összefüggésektől eltértenek. Gazdasági fennállásának szükségessége és lehetősége érdekében folyamatos elkötelezettséget igényel.

Fordította: Bogár Istvánné

Bükk őserdő Szlovákiában - 16 szigorúan védett területén 1200 ha-t tesz ki. Négy bükkötípust különítenek el: *F. pauper*, *F. typicum*, *F. aceratum*, *F. tiliosum*. Öt kiválasztott helyen - Vihorlat, Stuzica, Rozok és Havesová nyugaton és Rastun keleten - 15 hosszú távú kísérleti területet létesítettek és ezeken 5-10 évenként végeznek vizsgálatokat. Húsz éve folynak a kísérletek és máris számos értékes megfigyelést tehettek állományzerkezeti, növekedési és termelési folyamatokra, valamint felújulási viszonyokra vonatkozóan.

Ezek az őserdők ritkán elegenden koronaszintűek, fakészletük 25 ha-nál nagyobb területen 30%-nál kisebb határok között változik a fejlődési fókóktól függően, 400-800 m³/ha fatérfogatú a jobb termőhelyeken, 250-450 m³/ha a gyengébbeken. A magassági növekedés rendkívül rugalmas. Árnyalatlan egyedek 50-60 éves korra 20 m-t is elérhetnek, 30 m-t 100 éves korra, de a hosszabb ideig árnyalásban állók - amelyek 50 éves korban 5-6 m magasak és 100 évesen is csak 15-16 m-t érnek el - 200 évesen 37-40 m-esek lehetnek 70-80 cm mellmagassági átmérővel. A vastagsági növekedés két csúcsot mutat: az első 50-90, a második 100-120 év között tapasztalható.

(AFz 1992. 21. Ref.: Jérôme R.)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A TIT Stúdió, a Természet Világa (Természettudományi Közlöny) szerkesztősége, a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium, a gyöngyösi MÁTRA Művelődési Központ BUGÁT PÁL

Országos Természetismereti Versenyt hirdet 1993-ra.

A vetélkedő megrendezésére immár tizedik alkalommal kerül sor. Várjuk mindazon középiskolába járó fiatalok jelentkezését, akik a biológia, a fizika, a kémia területén komplex természettudományos ismeretekkel rendelkeznek. Az iskolák háromfős csapatot indíthatnak, ahol a csapattagok vegyes életkorúak is lehetnek. (Iskolánként maximum 5 csapat jelentkezhet.)

1993-ban a vetélkedő témájául az erdővel kapcsolatos témaköröket választjuk az alábbiak szerint. A fa mint növény, szerkezete, élete; az erdő, egyéb életközösségek az erdőben. Az erdők kialakulásának földrajzi, éghajlati és gazdasági kapcsolata és településszervezési szempontjai. Az erdő fái mint ipari nyersanyagok.

A fák fizikai és kémiai tulajdonságai, illetve folyamatai. Kormeghatározás (C-14, dendro-kronológia), lehetőségek régi korok éghajlatának és időjárásának feltárására.

Mesterséges, illetve természetes erdőgazdálkodás, alkalmazás rekultiváció terén.

A döntőbe jutó csapatok tagjai részt vehetnek az egyik délután folyamán megrendezendő vetélkedőn, melyet Bugát Pál születésének 200. évfordulója megünneplésére rendezünk. Itt Bugát Pál tudományos életrajzát és alkotásait illető kérdésekre kell a versenyzőknek választ adniuk. A nyertesek külön díjazásban részesülnek.

A verseny kétfordulós. A válogatóra 1993. áprilisában, a tavaszi szünetben kerül sor. A részvétel feltétele: csapatonként egy darab egyéves előfizetést igazoló csekk felmutatása a Természet Világa folyóiratra. A folyóirat ugyanis (1993. januári számától kezdődően) rendszeresen közöl olyan cikkeket, amelyek elősegítik a vetélkedőre való felkészülést. Minden olyan cikknél, amely a felkészülést segíti, az olvasó a versenyfelhívás végén található emblémával fog találkozni.

A válogató elődöntő eredményéről minden csapatot értesítünk. A döntőbe jutott csapatokat 1993. augusztus 21-24-e között várjuk Gyöngyösön.

Hangsúlyozzuk, hogy a felkészülésben elsősorban a középiskolás tankönyvek az irányadók! A vetélkedőn a már korábban megszokott integrált felkészülést várjuk, a középiskolás ismeretanyag alkotó használatát!

Felhívjuk a figyelmet, hogy külön értékelendő feladatként a döntő során 2-2 idegen nyelven feltett kérdésre is válaszolniuk kell majd a versenyzőknek (fakultatíve), angolul, németül, oroszul vagy franciául.

A döntőbe jutó csapatokból – ismét külön elbírálandó feladatként – kb. három gépelt oldalnyi, önálló tudományos, illetve tudománytörténeti munkát várunk. E dolgozatok tárgya szabadon választható, de a megadott témához kell kapcsolódnia.

A zsűri munkájában felkért erdész szakértők is részt vesznek.

Jelentkezési határidő: 1993. február 8.

Cím: TIT Stúdió, Budapest, Zsombolya-út 6. 1113. (Telefon: 1850-423)

A verseny támogatói: az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karának dékáni hivatala, általános fizikai tanszéke, elméleti fizikai tanszéke, általános számítástudományi tanszéke, az ELTE Tanárképző Főiskolai Kar fizikai tanszéke, a Vadas Jenő Erdészeti Középiskola, valamint a Kassák Kiadó.

Szervezők

Jegyezze be naptárába: a faiparban ez a 7 nap „A HATÁRIDŐ” ...

Mert kétévente csak egyszer vannak együtt,
egy helyen a faipar legjobbjai – Hannoverben

a LIGNA-n. 1993-ban 30 ország 1.300

kiállítója hozza el innovációkban és
újdonságokban gazdag kínálatát. Itt
várja a szaklátogatókat mindaz, ami a
famegmunkálásban és – feldolgozás-
ban ma a csúcson.

Faipari
szak-
információ
1993-ra
Már most
kérje!

A faipar így időt és pénzt takarít meg, mivel
itt egymásra találhatnak a legfontosabb üzleti
partnerek.

...és ez feleslegessé tesz minden más
határidőt.

1993. május 19 — 25

Faipari és erdőgazdasági gépek és felszerelések világvására

Vagy magyarországi képviselője:

'presentex Vásárcépviseleti Kft. Budapest, Vásárváros, B pav. I.em. Telefon: 263-6057, 263-6055, Telefax: 263-6054

 DEUTSCHE MESSE AG, HANNOVER / GERMANY